
‘Aan Tafel!’

**DAG VAN HET
KASTEEL
20 MEI 2024**

**ACTIVITEITEN OP
'T KASTEEL**

**SUBSIDIE EN
UITDAGINGEN VOOR
DE RUÏNE**

**OVERDRACHT
PENNINGMEESTER EN
NIEUW BESTUURSLID**

KASTEELNIEUWS 2024

Woord van de voorzitter

Beste donateur,

Hier is weer een nieuwe editie van het Kasteelnieuws. Zoals altijd staat er een terugblik van het afgelopen jaar en vertellen we over de plannen voor het komend jaar.

We zijn verheugd om aan te kondigen dat we bezig zijn met een statutenwijziging om ons bestuur te versterken met nieuwe leden die specifieke kennis en vaardigheden meebrengen. Met de focus op cultuureducatie en erfgoedbehoud willen we een diverse groep mensen verwelkomen.

Afgelopen augustus zijn Louk Dorrestein en Iris Haak verhuisd en hebben daarmee ook afscheid genomen van de stichting. Wij hebben namens de stichting Louk en Iris bedankt voor hun inzet, passie en toewijding. We wensen ze het allerbeste op hun nieuwe plek.

Ook Marilyn Menendez is vanwege verhuizing uit het bestuur gestapt. We zullen haar positiviteit en energieke werkhouding missen!

Een belangrijke factor die deze verandering in bestuur aanwakkert is het toenemende aantal verhuurde woningen op ons landgoed. Door de huidige statuten zijn nu enkel de bewoners van nummer 1, 2, 3 en 4 bevoegd om deel te nemen in het bestuur. Dit benadrukt de noodzaak om ons bestuur te versterken met leden die zich inzetten voor onze doelen.

We zijn dankbaar voor de actieve betrokkenheid van Peter Slegers en Jan van der Heijden in dit proces. Hun inzet en toewijding zijn van onschatbare waarde gebleken. Peter is onlangs ook toegetreden tot het bestuur, hierover later in dit nieuws meer. We hopen nog meer kundige en enthousiaste nieuwe bestuursleden te verwelkomen die samen met ons willen werken aan een duurzame toekomst voor de SBKA.

Mocht je interesse hebben om je aan te sluiten bij onze mooie club, schroom niet en neem contact met ons op!

Namens het bestuur wens ik u veel leesplezier met deze versie van het Kasteelnieuws.

Dag van het kasteel 20 mei

Op Tweede Pinksterdag, 20 mei 2024, is het opnieuw tijd voor Dag van het Kasteel. Deze editie van Dag van het Kasteel heeft als landelijk thema: 'Aan Tafel', waarbij de focus ligt op de voedselcultuur van kastelen en buitenplaatsen.

Een van de belangrijkste aspecten van het leven en van cultuur is eten. Zonder eten is er geen leven mogelijk wat ervoor zorgt dat een groot gedeelte van het leven in het teken staat van voedsel. Dit was zeker ook het geval bij kastelen en buitenplaatsen. Ze hadden bijvoorbeeld vaak hun eigen moestuinen, enorm veel keukenpersoneel, uitgebreide tafeletiquette en prachtige serviezen. Eten was niet alleen noodzakelijk maar ook een luxe en een manier om met hun rijkdom te kunnen pronken.

Ook nu zijn kastelen, buitenplaatsen en eten nog vaak met elkaar verbonden. Veel kastelen en buitenplaatsen zijn namelijk tegenwoordig een horeca locatie. Opnieuw worden veel locaties gebruikt voor heerlijke diners en gezellige ontbijtjes.

De voedselcultuur van kastelen en buitenplaatsen kan op veel verschillende plekken worden gevonden, denk bijvoorbeeld aan de prachtige moestuinen. Deze moestuinen konden de kastelen en buitenplaatsen soms helemaal zelfvoorzienend maken. Zeker als de voedselvoorraad nog verder aangevuld werd door de producten van de boerderijen op het landgoed. Deze moestuinen stonden ook vol met groenten en kruiden van over de hele wereld. Ook kunnen er vaak ijskelders worden gevonden bij kastelen en buitenplaatsen die hielpen het eten te bewaren.

Daarnaast is er vaak ook binnen in het kasteel van alles te vinden rondom dit thema. Denk bijvoorbeeld ten eerste aan de keuken, waar al het eten werd gemaakt en geconserveerd. Ook de eetkamer en alle serviezen zijn een prachtig voorbeeld van de voedselcultuur binnen kastelen en buitenplaatsen.

Kasteel Asten is een ruïne en de hiervoor gaande tekst is hier niet meer actueel. Wel kunnen we ons tussen de oude muren nog een voorstelling maken van hoe het ooit geweest moet zijn. Een van onze taken, als bewoner en lid van de stichting, is het behouden van dat wat er nog is, zodat we bezoekers nog een inkijk kunnen geven in het leven van vroeger.

Thema 'Aan Tafel'

Tacuinum Sanitatis, Middeleeuwse kookkunst verwijst naar het voedsel, de eetgewoontes en de kooktechnieken van de verschillende Europese culturen in de middeleeuwen, de periode die ruwweg duurde van de 5de tot de 16de eeuw.

Wees ook dit jaar weer welkom bij ons op het kasteel! Onder het genot van een hapje en drankje verzorgd door **Beer & Beefs** luisteren naar de klanken van **the Rolling Notes**.

Een big band die 100% entertainment belooft met invloeden vanuit de pop- en feest muziek. Niet alleen een lust voor het oor maar ook een lust voor het oog. Kloppend hart is het combo van drumstel, keyboard en basgitaar, dat de basis vormt voor twaalf blazers en een zangeres. Wij kijken ernaar uit! Verder nemen onze deskundige gidsen je weer mee tijdens een inspirerende rondleiding.

Ook aan de kleintjes wordt weer gedacht. Met de inmiddels bekende kinderkaart is het ook voor hen een middag om heerlijk te genieten.

Maandag 20 mei - 12.00 uur tot 19.00 uur - 5 euro entree

Activiteiten op 't Kasteel

Ook dit jaar hebben we onze historische buitenplaats met anderen kunnen delen. Zo is er een indrukwekkende voorstelling geweest van toneelvereniging BASTA en werd er regelmatig een gelukkig bruidspaar gesignaleerd tussen de oude kasteelmuren.

Onze locatie werd gebruikt voor de presentatie van diverse initiatieven in verband met de realisatie van het heksenmonument in de Peel. Meer hierover zal dit jaar volgen. Verder grepen wij als Stichting samen met de Agrarische Natuurvereniging Asten de landelijke natuurwerkdag aan voor een mooie samenwerking. Aan natuurplas 'De Moors' bij de kasteelruïne werden de 35 wilgen geknot.

We hopen ook in 2024 weer toneel te kunnen zijn voor mooie gebeurtenissen!

Subsidie en uitdagingen voor kasteelruïne Asten

De recente subsidietoekenning voor Kasteelruïne Asten in april 2024 heeft een golf van opluchting gebracht voor de instant houding van ons erfgoed. Na de teleurstelling van het mislopen van de subsidieaanvraag in 2022, hebben we nu eindelijk de kans om enkele dringende problemen aan te pakken.

De lage waterstand in de gracht bedreigt de stabiliteit van de ruïne, terwijl bomen en begroeiing nabij de structuur verdere schade veroorzaken. Het herstellen van de gracht en het aanpakken van de begroeiing zullen zorgvuldige planning en uitvoering vergen.

Het behoud van de structurele integriteit van de ruïne is ook essentieel. Scheuren in muren en gedeformeerd metselwerk wijzen op onderliggende problemen die niet over het hoofd gezien mogen worden. Een grondig onderzoek en gerichte actie zijn nodig om verdere schade te voorkomen. Hierbij is het weer nodig om de ruïne in de stijgers te zetten. Zo kunnen we zien hoe het gesteld is met het metselwerk en ook de klimop die de ruïne schade toe doet te verwijderen.

Naast de veiligheid in de ruïne is ook een veilige toegang belangrijk. De keukenbrug is erg verouderd en daarmee aan vervanging toe. Maar ook de brug richting het bos heeft zwamaantasting. Helaas valt deze buiten de subsidie en moeten we dit met andere middelen aanpakken.

Het aanpakken van deze uitdagingen vereist zorgvuldige planning en samenwerking tussen experts en belanghebbenden. SBKA staat vastberaden klaar om deze uitdagingen aan te gaan en de historische buitenplaats te behouden voor toekomstige generaties. Hoewel de subsidie een welkome boost is, moeten we nog steeds 30% van de benodigde middelen zelf zien te verwerven. Dit zal een beroep doen op de creativiteit en fondsenwerving van onze stichting.

Wil je meedenken? Dan horen we graag van je!

Overdracht penningmeesterschap en nieuw bestuurslid

Vanwege verhuizen is het penningmeesterschap van Marilyn Menendez overgedragen aan Richard Loomans. Richard succes met deze taakvervulling! Dan verwelkomen wij Peter Slegers als nieuw bestuurslid van de SBKA.

Peter is al vele jaren lid van de Anna Ceelen Kring Asten. Ruim tien jaren deed hij onderzoek naar de heren en vrouwen van de heerlijkheid Asten. Eind van dit jaar verschijnt zijn boek met de titel: GROND, GELD en GEZAG. Lees onderstaand artikel:

Slegers oudst bekende voorvader Goort Geef woonde wellicht gedurende zijn hele leven in Asten. Hij is blijkens het begraafregister op 24 juli 1668 in Asten begraven. Zijn vrouw heette Jenneke Goorts alias Jenneke Marcelis. De vader van Goort Slegers was kennelijk ene Geef. Uit een marginale aantekening op een schepenakte van 30 december 1687 (handelend over Jan de zoon van Goort Geef) staat geschreven dat Goort Geef borgemeester is geweest: 'wiens vader een eerlijck man is geweest en in zijn regeerend jaer als borgemeester is gestorven'. In zijn genealogische zoektocht naar de wortels van de familie Slegers ontstond sterke interesse voor de geschiedenis van Asten en werd besloten een studie te maken van de heerlijkheid Asten.

September 2014 gaf de directeur Law School Tilburg hem het groene licht als buitenpromovendus met het onderzoek te starten. Aanvankelijk was het idee onderzoek te doen naar de lokale bestuurlijke praktijk binnen de heerlijkheid Asten 1200-1800. Gaandeweg besloot Slegers zijn onderzoeksvragen te herformuleren. De vele vragen die opkwamen en discussiepunten die ontstonden tijdens de maandelijkse gesprekken met de promotor kristalliseerden uiteindelijk verder uit tot een voor de rechtshistorische wetenschap meer interessante vraagstelling. De ontdekking van een lacune in de literatuur betreffende de beschrijving van het Brabantse leenrecht, deed hem besluiten het onderzoek met gebruikmaking van de Astense casuïstiek, te verruimen naar diepgang ten aanzien van dat leenrecht. Op deze manier werd het toetsingskader vergroot en viel beter te verklaren wat in Brabant op leenrechtelijk gebied gebruikelijk casu quo verplicht was.

Naast het heerlijkheidsarchief Asten, het Bossche protocol, was een belangrijk bron voor het onderzoek het typoscript van mr. Clemens Ernest Alexander van Hövell tot Westerflier en Wezeveld (1878-1956). In zijn niet-uitgegeven werk 'Geschiedenis van de heeren, de heerlijkheid en de dorpen van Asten en Ommel' heeft deze voormalig kasteelheer van Asten onder meer allerlei transcripties van archivalia uit het heerlijkheidsarchief Asten vastgelegd. Na een decennium lang onderzoek is nu eindelijk het onderzoek afgerond. Eind 2024 zal de verdediging van de dissertatie plaatsvinden aan de universiteit van Tilburg en het boek verschijnen.

Op de volgende pagina maken we meteen dankbaar gebruik van de enorme kennis van Peter. Hij heeft een passend stuk voor deze periode toegevoegd. Lees snel verder.

Over Pinksteren, jaarstijlen en heiligegeestmeesters

Herdenking van de Heilige Geest die zich uitstortte over de apostelen

Op 19 & 20 mei 2024 is het Pinksteren en dan herdenken christenen dat de Heilige Geest neerdaalde over de apostelen. Voor christenen is Pinksteren een heel belangrijk feest, samen met Pasen en Kerstmis. Alleen weten veel mensen eigenlijk niet meer precies waarom. Pinksteren is nu vooral een lekker lang weekend met allerlei activiteiten in de open lucht: traditionele schuttersfeesten, kermissen, wedstrijden, festivals en natuurlijk op Tweede Pinksterdag 20 mei a.s.: Kastelendag Asten.

Vijftigste dag na Pasen

Maar waar is het dan allemaal begonnen? De naam 'Pinksteren' komt van het Griekse woord *pentakosta*. Dat betekent vijftigste. Pinksteren valt op de vijftigste dag na Pasen. Dat is afgeleid van het joodse oogstfeest Sjawoe'ot. Sjawoe'ot heet ook wel Wekenfeest, want het komt zeven weken na Pesach, het joodse paasfeest. En zeven maal zeven dagen is? Reken maar uit. Bedenk dat Pinksteren en Pasen ieder jaar andere datums hebben.

Jaarstijlen

In mijn studie over de heren en vrouwen van Asten besteed ik een paragraaf aan tijdrekening. De jaarstijl is de manier waarop bepaald wordt op welke kalenderdag het nieuwe jaar begint. Het moment waarop een jaar begint is van belang. Zo werden en worden contracten vaak nog opgemaakt voor de duur van een kalenderjaar, en moet rente veelal per jaar betaald worden. Ook bij datering speelt het begin van het jaar een rol. Zonder de jaarstijl te kennen, is het niet mogelijk te bepalen of bijvoorbeeld 1 januari 1500 voor of na 31 december 1500 viel.

Gegeven de vierjarige cyclus van opeenvolging van dagmaandcombinaties (data zonder jaartal) van de juliaanse kalender, bepaalde de jaarstijl op welke dag een nieuw jaar begon, dat wil zeggen het jaartal met 1 werd opgehoogd.

De invoering van 1 januari als eerste dag van het jaar gebeurde vaak eerder dan de invoering van de gregoriaanse kalender. In oktober 1582 was te Rome voor het eerst de gregoriaanse kalender ingevoerd ter vervanging van de juliaanse. Op dat ogenblik was in de Nederlanden reeds in 1575 een decreet uitgevaardigd om vanaf de eerstvolgende 1 januari (1576) de 1-januari stijl te gebruiken ter vervanging van de sinds de middeleeuwen ingevoerde paasstijl. De schepensbank van Asten hanteerde de paasstijl.

Er is slechts één land, namelijk Engeland en zijn koloniën, waar de omschakeling van juliaanse naar gregoriaanse kalender en de invoer van de 1-januaristijl (ter vervanging van de daar gebruikte boodschapstijl, met jaarbegin op 25 maart) op hetzelfde ogenblik gebeurde (1752).

Het is gebruikelijk om datums uit het verleden in andere jaarstijlen om te rekenen naar 1-januaristijl. Soms wordt het jaartal toch dubbel geciteerd, bijvoorbeeld:

20 feb 1491/2 (1492 in de thans gebruikte 1-januaristijl, 1491 zou bijvoorbeeld het jaartal geweest zijn in een 15e-eeuwse akte in het gebied waar men de paasstijl volgde).

20 feb 1492 (n.s.) waarmee n.s. aangeeft dat men een correctie naar 'nieuwe' stijl (n.s., dat wil zeggen 1-januaristijl) heeft doorgevoerd.

Keizer Karel V werd geboren op 24 feb 1499/1500: *'...des maendaeghs up S. Matthijsavond, den XXIII^{en} in Sporcle anno XCIX, omtrent den III hueren in de morghenstond bedaghende, so wart gheboren ... de graeve Kaerle, zone van onzen harden geduchten heere ende prince den eertshertoghe Phelips, filius Maximilliani ...'*

Het noemen van meerdere stijlen – zoals bij de geboorte van Karel V – was handig wanneer twee mensen in streken met verschillende jaarstijlen met elkaar correspondeerden.

Ik noem ten slotte een voorbeeld van de Astense heer Gerard (Gerrit) van Berkel. Naast de officieel tot de heerlijkheid Asten behorende leenschuld van 72 oude *schilden*, was in zijn tijd nog sprake van een aantal in de periode van Jan V, heer van het Land van Cuijk, uitgewonnen cijns- en pachtgoederen door Goeswijn Moedel Dicbier, heer van Mierlo. Gerard van Berkel kocht met de bedoeling zijn bezit in Asten vrij van schuld te maken in de week na Pinksteren 1391 deze goederen inclusief het bijbehorende vruchtgebruik terug van de nabestaanden (neef Henricus en weduwe Margareta) van Goeswijn Moedel Dicbier. 26 maart 1391 was het Pasen en vijftig dagen later was het op 14 mei 1391 Pinksteren.

Wind en vuur

In de christelijke kerk herdenken mensen met Pinksteren dat de Heilige Geest neerdaalde over de apostelen. De apostelen waren de vrienden en leerlingen van Jezus. Na diens Hemelvaart waren ze alleen achtergebleven en wisten ze niet wat ze moesten doen. Toen gebeurde er iets heel bijzonders. Het geluid van een stormwind klonk en er was plotseling een verschijnsel van vuur. Dit vuur leek op de hoofden van de apostelen te branden. Opeens spraken ze allerlei vreemde talen... De apostelen gingen de opdracht van Jezus verder uitvoeren: de boodschap van God in alle landen van de wereld verspreiden. Zo begon de christelijke kerk.

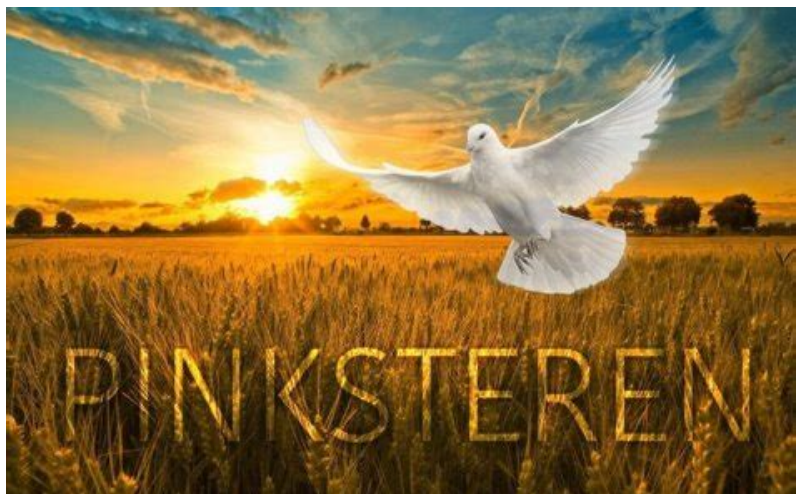
Duif

De Heilige Geest zie je wel eens afgebeeld als 'vurige tongen': vlammetjes boven de hoofden van de apostelen. Maar vaak heeft de Geest de vorm van een duif. Een duif staat voor hemelse inspiratie en vrede. En voor de ziel, het deel van de mens dat volgens christenen ook na de dood blijft leven.

Heiligegeestmeesters

Alle Brabantse steden en dorpen zoals Asten kende in de middeleeuwen armenzorg. De heiligegeestmeester was verbonden aan de Tafel van de Heilige Geest, de armenzorg zoals die was ontstaan in de Nederlanden in de middeleeuwen. De Heilige Geest werd toen gezien als de Vader der Armen. Anders dan de naam doet vermoeden was de heiligegeestmeester geen kerkelijke, maar een wereldlijke functionaris. Er bestond in de oude tijd geen scheiding tussen kerk en overheid. De heiligegeestmeesters hadden tot taak het beheren van de bezittingen van de Tafel van de Heilige Geest (Armentafel), zoals huizen, geld en voorraden graan, en het houden van toezicht op de uitdelingen van bijvoorbeeld brood aan de armen. De Heilige geestmeesters werden aangesteld en beëdigd door de stedelijke magistraat of, als het een heerlijkheid betrof zoals Asten, door de plaatselijke heer. In het laatste geval waren de heiligegeestmeesters lid van het dorpsbestuur en betrokken bij beslissingen over belangrijke dorpsaangelegenheden. Er waren in elk dorp altijd twee heiligegeestmeesters. Rijke mensen legateerden (schenkten) veelal via hun testament aan de Armentafel. Zij probeerden op die wijze als financiers (gulle gevers) van de armenkas een hoge plaats in de hemel te krijgen.

Peter Slegers

Kasteel Asten vlak na de verbouwing omstreeks 1939.

Overige informatie

Het financieel jaarverslag kunt u vinden op onze website, via deze link www.kasteelasten.nl/donateurs. Ook kunt u de agenda inzien met, onder andere, de op de volgende pagina staande, geplande activiteiten. Aanmelden voor een rondleiding kan via de website.

En wist u dat...: u als donateur gratis toegang krijgt tot ons jaarlijkse evenement Kastelendag, voor u en uw gezin?

U ook altijd de mogelijkheid heeft voor een wijziging in donateurschap. Wilt u bijvoorbeeld donateur extra worden, dan kan dat via deze link www.kasteelasten.nl/donateurs

Wij hopen dat u dit nieuws met veel plezier heeft gelezen en danken u hartelijk voor uw donateurschap! Ook dit jaar zullen wij uw donatie gebruiken voor de consolidatie- en herstelwerkzaamheden.

20 mei - dag van het Kasteel

13 september - Anna Ceelen lezing

Iedere eerste zondag van de maand een rondleiding om 10.30 uur door een van onze gidsen.

Zomeravondrondleidingen

Vriendelijke groet namens het bestuur!

Noor (voorzitter) en Ron

Martijn (secretaris) en Loes

Richard (penningmeester)

Piet

Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten -
Kasteellaan 12 - 5725 AD - Heusden/Asten -
info@kasteelasten.nl - www.kasteelasten.nl -
KVK 41089716 - NL04INGB0005931110 -
NL30RABO0103625100